

## L'OFICI DE POETA

DR. DAVID JOU MIRABENT,  
Universitat Autònoma de Barcelona

El títol d'aquesta taula rodona, «Ofici de poeta», m'evoca la relació entre el poeta i la paraula. Hi ha, és clar, altres interpretacions possibles, més centrades en la paraula que en el poeta, però des de fa anys he aplegat els meus poemes de reflexió sobre l'activitat poètica en una secció del meu llibre *Mirall de vellut negre*, titulada precisament «Ofici de poeta», cosa que em fa decantar cap a un vessant més personal que no pas abstractament literari. Dintre aquesta perspectiva, esmentaré la relació entre poeta i poesia des de tres punts de vista: la dedicació, la professió i l'ambició.

Pel que fa a la dedicació, he estat d'aquells poetes que dediquen moltes hores a la poesia, d'una forma relativament metòdica, en lloc d'esperar el buf de la inspiració. Sóc, doncs, un enamorat impacient i assedegat de la poesia, que no ha esperat que la poesia vingués a ell, sinó que li ha anat a l'encontre, plugués o nevés. Crec que aquesta m'ha correspost, no sé si amb bons resultats poètics, però sí amb estones d'una gran intensitat vital i d'una notable eufòria. El full en blanc m'ha semblat sempre un espai immensament atractiu, obert a totes les possibilitats, on podien ser traçats tots els camins, inventades totes les històries, dibuixats tots els retrats i tots els mapes, un lloc que m'oferia trobar-me a mi mateix, concentrar l'evocació de l'amor i el desfogament de la ràbia, descobrir en el llenguatge més quotidià un rerefons submergit, entre el glaç de l'iceberg i el magma del volcà. No reivindico

cap mèrit especial per a aquesta intensitat en la dedicació, que té una explicació bastant senzilla: d'una banda, m'he sentit més atret per la construcció de llibres que pels poemes aïllats; en segon lloc, he tingut l'oportunitat de publicar gairebé setmanalment, durant trenta anys, un poema, a la revista local «L'Eco de Sitges». He tingut, doncs, dues menes d'estímul: el de l'actualitat i el de la construcció. Per posar alguns exemples entenedors: he parlat de guerres, de manifestacions, d'efemèrides, o he escrit llibres no pas a l'atzar, sinó en etapes ben delimitades: un poema sobre el cinema us invita a escriure tot un llibre de poemes sobre cinema, la idea d'una forma –el cicle anual del fullam d'un arbre, per exemple– us invita a escriure no pas un poema sinó uns vint-i-cinc poemes que desenvolupin, visualment i verbalment, aquesta evolució. Finalment, he tingut l'estímul de la relectura dels propis poemes, de l'autocrítica i l'autocorrecció i, tot recentment, a més, l'estímul de la traducció o recreació d'alguns dels meus poemes a altres llengües (castellà i francès).

En segon lloc, he dit que parlaria de la professió, indispensable per a la supervivència. En el meu cas, la professió és l'ensenyament i, sobretot, la recerca en física –una física teòrica, que demana, com la poesia, alhora concentració i obertura al món, que exigeix uns recursos mentals no gaire llunyans dels de la poesia, si bé amb uns utilatges completament diferents: equacions en lloc d'adjectius. Per això, la professió no és, en el meu cas, una manera relativament anodina de guanyar-se la vida, sinó un espai de creativitat, en competència i col·laboració amb l'espai de la dedicació poètica. La competència s'expressa, és clar, en les limitacions de temps per a desenvolupar tots els projectes que vénen a la ment, que són tants. Com a col·laboració, és la font d'inspiració, tant temàtica com formal, que suposa la ciència: veure amb altres ulls la matèria, no tan sols la matèria que tenim al davant, sinó com a part d'una història d'evo-

lucions i de cataclismes, de veure el temps no tan sols com la nostàlgia o el projecte, sinó amb una diversitat de ressonàncies còsmiques, fòssils, biològiques, o amb les formes suggerides pels estels, per l'expansió de l'univers, pels entortolligaments del DNA. Els desavantatges d'aquesta dedicació són, d'una banda, el perill d'esdevenir excessivament racional, poc sensorial, poc emotiu, i d'altra, el risc de ser considerat pels crítics com un diletant, com un afeccionat marginal, tot i haver publicat gairebé un miler de poemes.

En tercer lloc, les ambicions o objectius de la tasca literària. Per a què escrivim? Ja no dic allò que ens impel·leix a fer-ho —l'amor, la curiositat, la ràbia, la fe, la rebel·lia, allò que en definitiva no sabem, perquè forma part de nosaltres des que vam començar a fer les primeres redaccions escolars, des d'abans que ens haguéssim preguntat mai qui érem ni d'on veníem—, sinó aquelles ambicions que ens mouen a continuar escrivint, quaranta anys després d'haver escrit els primers textos. Hi ha un estadi de la poesia que se centra en l'autoexpressió —l'aclariment de la pròpia consciència, l'afinaments dels desigs, la recerca de paraules que donin cos als propis pensaments. Hi ha un altre estadi que depassa poderosament el jo personal: la doble crida de la realitat i de la col·lectivitat. Un se sent forçat a eixamplar la sensibilitat i les possibilitats expressives, enllà d'allò que li caldria per a expressar-se i comunicar-se. En el meu cas, sento amb especial immediatesa la invitació a eixamplar la sensibilitat pel que fa a les relacions amb el món, vist a través de la ciència o de la religió. Pel que fa a la ciència, sento la potència estètica de les teories, no pas com a formulacions abstractes, sinó com a narracions sobre l'origen, el destí, l'arquitectura secreta de la realitat que ens volta: atmosferes primitives, oceans anteriors a la vida, explosions d'estrelles, enigmes dels àtoms, atzars i necessitats, ressonàncies i caos; pel que fa a la religió, sento l'absoluta urgència de trobar paraules que permetin transmetre la força, l'alegria, la rebel·lia de la

fe en una societat que sembla en bona part anestesiada per la pressa, l'egocentrisme, la despreocupació i el desdeny, paraules, doncs, que cal trobar no tan sols en l'expressió de les conviccions personals, sinó també en el diàleg amb posicions de dubte, que poden resultar ben estimulants. Pel que fa a la veu de la col·lectivitat, vivim en una època d'erosió del patrimoni de les tradicions, de diluvi d'imatges i llengües alienes. Combinar obertura i personalitat, assimilar particularismes d'altri –presentats com a valors universals– i particularismes nostres, sumar aportacions exteriors i herència pròpia,... : què és, avui, la cultura popular? He sentit, des de la poesia, la necessitat d'integrar els mites del cinema, les novetats de la tecnologia, de fer meves amb paraules meves les tensions, inquietuds i esperances del món d'avui. Pel que fa a les possibilitats expressives, he intentat combinar els ritmes verbals –tant de les estrofes clàssiques com del vers lliure– amb els suggeriments de les formes visuals: he trobat fascinants les formes de la natura; he escrit textos en forma de coves, d'arbres, de platges, de cims; he aprofitat la inspiració de la cosmologia i de la biologia molecular per a desenvolupar els suggeriments mètrics de la relativitat general, les espirals del DNA, les gramàtiques dels enllaços químics i del codi genètic. És tot un món de formes que probablement d'altres exploraran amb més encert –però potser no amb més fruïció– que jo mateix, en un futur proper. El fet que jo les hagi usades no ha estat motivat per a delimitar un espai propi, un estil propi, sinó també, sobretot, com una invitació a l'exploració d'aquest àmbit immens de possibilitats.

En definitiva, crec que parlar de l'ofici de poeta pot resultar il·luminador sobre la poesia. La relació entre poeta i poesia pot depassar l'anècdota concreta i fer-nos preguntar pel poder de la paraula, per la relació entre paraula i realitat, pel lloc de la paraula en la societat actual, per la relació entre imatge i paraula, pels reptes del diàleg entre ciència i

fe, entre globalitat i localitat, entre països, entre generacions. Els poetes ens sentiríem molt acompanyats si els filòsofs ens ajudessin a discutir sobre totes aquestes qüestions –conceptuals, socials, psicològiques, morals, estètiques, religioses–; una obra poètica acompanyada per una bona anàlisi crítica i una indagació filosòfica podria multiplicar la seva potència. Una potència, no ho oblidem pas, que en el cas de la poesia sempre ve del misteri del llenguatge i del magma de la sensibilitat, més que no pas de la voluntat i de la racionalitat. Per això, en definitiva, rere les teories, rere les reflexions, rere les ambicions i les perplexitats, l’actitud més aconsellable per al poeta és la de la curiositat, l’obertura, l’entusiasme i la modèstia.



*Sr. Víctor Sunyol i Dr. David Jou.*



*Dr. Josep Paré, Sr. Lluís Solà i Dr. Francesc Codina.*